

Projekt "Riskilaste toetusprogrammi rakendamine läbi noortekeskuste" on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetuste programmi „Riskilapsed ja –noored“ taotlusvoorust „Noorte-ja noorsootööorganisatsioonide võime kaasata riskilapsi ja noori on paranenud“. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt: www.entk.ee/riskilapsedjanoored/

Võrgustiku ABC

Võrgustiku loomine on eelistatult üks esmastest tegevustest projektis.

Eesti ANK „Riskilaste toetusprogrammi rakendamine läbi noortekeskuste“ üheks alategevuseks on noortekeskuse poolt koordineeritav võrgustik. Võrgustiku definitsiooniks on siinkohal erinevate noorte ümber töötavate spetsialistide **koostöökogu**. Sellest lähtuvalt võivad erinevatel kordadel olla kohal erinevad spetsialistid. Võrgustiku eesmärkide seadmisel soovitame **arvestada kohaliku konteksti ja tegutseda konkreetse vajaduse või piirkonna temaatiliste kitsaskohtade lahendamiseks**. Sellest lähtuvalt võivad erinevatel kordadel olla kohal erinevad spetsialistid.

Võrgustik loomise aluseks on tegelik vajadus. Võrgustiku loomine, mille liikmeteks on piirkonna laste ja noorte tegevuse ja probleemidega kokku puutuvad spetsialistid, on soovitatavalt esmaseks projekti tegevuseks.

Tavapäraselt on võrgustikuliikmeteks:

- noortekeskuse esindaja;
- kooli esindaja - sotsiaalpedagoog, psühholoog, kooli noorsootöötaja, huvijuht, klassijuhataja, motiveeritud õpetaja, direktor vm;
- lastekaitse vm KOV tasandi laste- ja noorte probleemidega tegelev spetsialist (haridusnõunik, sotsiaalnõunik vms);
- (noorsoo)politsei;
- noorteorganisatsiooni või noortega tegeleva külaliikumise esindaja;
- kultuurivaldkonna esindaja – kogukonnale suunatud kultuuritegevus, rahvaharidus, spordiga seonduv;
- lapsevanemate esindaja – ideaalis lasteaia või kooli hoolekogu esindaja, kes mõtleb aktiivselt kaasa laste- ja noorte arendustegevusse puutuva osas;
- vastavalt vajadusele on võrgustiku liikmeks ka kohalik meditsiinitöötaja.

Eesti ANK eelistus on, et kohaliku koostöövõrgustikku on kaasatud olemasolu korral noorteühing vm noortega tegelev institutsioon lisaks noortekeskusele. Soovitatavalt on kaasatud mõni üleriigiline noorteorganisatsiooni filiaal (Eesti 4H, TORE, ELO jne).

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

Võrgustiku **prioriteet** on piirkonna **laste- ja noorte heaolu** ning peamine ülesanne on arendada valdkonda ja toetada probleemide puhul sihtgruppi **tegeliku vajaduse põhiselt** st konkreetse noore vajadustest ja võimalustest lähtuvalt.

Loetelu ei ole lõplik ning piirkonniti võib võrgustikus tulenevalt KOV võimekusest ja kodanike aktiivsusest olla erisusi. Valdkondade vahelise koostöö arendamisel on otstarbekas viia kohtumised läbi erinevates noortega tegelevates asutustes, et tutvustada sidusvaldkondade esindajatele teineteise tegevust ning selgitada erivaldkondade vaatenurki väljaspool harjumuspärast keskkonda.

Võrgustiku jätkusuutlikuks toimimiseks on kasulik liikmeid valida **ametist lähtuvalt**, mitte pelgalt isikupõhiselt (va konkreetse juhtumi puhul). Sellisel juhul on võrgustik toimiv kaadrivoolavusele vaatamata. Sujuva koostöö seisukohalt on oluline algusest peale luua (kirjalikud) kokkulepped võrgustiku töökorralduse osas (kuidas ja keda teavitaks esmalt probleemsituatsioonist, millal tulla kokku, kes kutsub kokku ja kas kokkukutsujaid võib olla mitu). Lisaks töökorraldusele tasub läbi mõelda motivatsiooniprogrammi.

Võrgustikuliikmetega on soovitatav sõlmida **konfidentsiaalsuse lepe**.

Võrgustiku tulemuslikkuse aluseks on põhjalik töö **planeerimine** ning **tahe**. Sealjuures on väga oluline selgitada valdkondade kaupa võrgustiku osapoolte vastutusala, tagada turvalisus ning töö sujuvus.

Millest meie projekti puhul alustada?

1. Selgita välja, kas vastav võrgustik on juba olemas.
2. Kui võrgustik on olemas, tee käesolevast projektist kohtumisel ülevaade ning aruta ühisemõju võimaluste teemal. Lisaks vaata üle, kas kõik vajalikud osapooled on koostöökogus olemas.
3. Käesoleva projekti raames oleme ette näinud, et võrgustike kohtumisi toimub kahe aasta jooksul 8 korda.
4. Kohtumiste eesmärk on vajaliku info jagamine ning konkreetsete noorte juhtumitele lahenduste leidmine (st koostöökogu erinevate osapoolte kaudu noorele vajaliku tegevusvõimaluse või muu suunava toe pakkumine).
5. Esimesel kohtumisel soovitame kasutada erinevaid loovaid lähenemisi *ühismõju* väljaselgitamiseks.
6. Kui piirkonnas võrgustik puudub, tuleb see luua.
7. Teosta piirkonnas sotsiaalruumi analüüs ja vaatlus, millised võimalused on riskinoorel tänasel hetkel toe saamisel. Millised spetsialistid töötavad piirkonnas noortega? Projektis oleme ära nimetanud lastekaitsetöötaja, sotsiaalpedagoog, huvijuht, noorsootöötaja, politsei (noorsoopolitsei), psühholoog, nõustaja (erinevad), meditsiinitöötaja, kohalike/piirkondlike/üle-eestiliste noorteühingute esindajad, Töötukassa spetsialist, haridusnõunik jne. Nimekiri ei ole lõplik.
8. Esimesel kohtumisel soovitame samuti rääkida projekti eesmärkidest, eelkõige, miks me seda teeme ning töötubasid ühisosade ja ühismõjude leidmiseks.
9. Võrgustiku kohtumise tiheduse saab iga keskus ise määrata vastavalt vajadustele.
10. Võrgustiku kasu võib olla ka selles, et selle kaudu suunatakse osalejaid teie alategevustesse (huvitegevus, laagrid, haridus- ja sotsiaalprogrammid).

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

Koostöö kooliga

Piirkondliku võrgustikutöö üks olulisemaid partnereid on kool, sest noortekeskused ja kool tegutsevad mõlemad ühisel eesmärgil st noore huvidest lähtuvalt. Järjepidev koostöö kooliga on väga oluline pikaajalise mõju saavutamiseks.

Piirkondlike probleemide lahendamisel on otstarbekas uurida häid näiteid ning õnnestunud lahendusi naabritelt, teistelt noorsootöötajatelt jne.

Kogu projekti vältel tuleb järgida järgmisi punkte:

- iga juriidiline isik peab kaasama vähemalt ühe kooli oma piirkonnast. Kui koole on piirkonnas mitu, valida nii see, kellega seni koostöö tehtud kui ka puudub/vähene;
- kolm ühistegevust kooliga (tegevuse formaat osapoolte vabal valikul) sh iga juriidiline isik kaasab piirkonna kooli(de)st minimaalselt 5 õpetajat;
- iga juriidiline isik peab kaasama vähemalt 24 lapsevanemat;
- iga juriidiline isik peab kaasama 60 noort (eelistatult erinevad);
- tagasiside tuleb küsida kõikidel osapooltel – õpetajad, lapsevanemad, noored, võrgustikupartnerid ning reflekteerida ka enda st Eesti ANK projektipartneri tööd. Tagasiside täidetakse esmalt peale konkreetse tegevuse/sündmuse lõppu ning siis 2-3 kuu möödudes vastavalt vajadusele (näiteks õpetajate puhul). Näidismvormid on leitavad Eesti ANK kodulehelt.

Kasutada tohib loomulikult ka enda tagasiside vorme, kuid ühine tagasisidemudel hõlbustab hiljem suuremate analüüside tegemist.

Võrgustikutöö tulemuslikkuse indikaatorid:

- ühe juriidilise isiku kohta on minimaalselt 20-le noorele on leitud toetus, lahend või väljund sh suunatud haridus- või sotsiaalprogrammi, laagrisse jne;
- kõigi lepingupartnerite kohta 30% on õpetajad omandanud uut oskusteavet ja asunud kasutama mitteformaalseid õppemeetodeid;
- koostöö jätkumine kooliga 3 kuud hiljem vähemalt 30% ulatuses lepingupartneri-est. Eesti ANK edastab küsimustiku tagasiulatuvalt (Kas õpetajad, kes osalesid ja said oskusteavet on kasutanud õpitut ning kui suur % õpetajatest seda tegi).

Teadmiseks, et ettepanek luua kohaliku tasandi võrgustikke noorte ja laste heaolu parandamiseks, on tehtud ka Sotsiaalministeeriumi poolt (Riskilaste ja –noorte tugisüsteemi väljaarendamise LÄHTEALUSED eelnõu veebruar 2014 seisuga), kus soovitatakse täpsustada KOVi rolli seoses laste heaolu tagamisega, sealhulgas (vt ka Lisa1):

- esmatasandil ennetusega tegeleva laste, noorte ja peredega töötavate spetsialistide võrgustiku moodustamine ja koordineerimine või olemasolevatesse spetsialistide võrgustikesse esmatasandi ennetusteemade liitmine;

- võrgustiku koordinaatori ja keskse juhtumikorraldaja määramine;
- kohalikul tasandil teenuste miinimumloetelu ja kvaliteedistandardite kehtestamine ning vastava järelevalve täpsustamine.

Lisaks soovitatakse ennetusalase tegevuse ühtlustamist ja esmatähtsaks seadmist. Soovituses tuuakse välja järgmist:

- ennetuse põhimõtetes ja (miinimum)standardites kokku leppimine;
- ennetuse eesmärkide, täpsemate sihtrühmade, geograafilise jaotuse, mõju saavutamiseks minimaalselt vajalike mahtude ja kasutatavate meetodite kooskõlastamine;
- riiklik (koordinatsiooni) toetus kohalikule tasandile vajalikus mahus kvaliteetse ennetustegevuse teostamiseks ja mõjususe hindamisele;
- vabaühenduste poolt teostatavate ennetustegevuste ja rahastuse ühtlustamine ning tegevuste mõjususe hindamise toetamine.

Seetõttu on soovitusel valida kohalikul tasandil juhtimise korraldamise viisiks omavalitsuse poolt koordineeritud laste heaolu tagamise spetsialistide võrgustiku moodustamise või olemasoleva juba toimiva võrgustiku tegevuse ümberkujundamine ning toetamine.

Enamik kohalikke omavalitsusi on juba kaetud alaealiste komisjoni ja paljudel juhtudel ka mitteametlike (nt spetsialistide ümarlaad) võrgustike poolt, mis seotud laste ja perede heaolu tagamisega. Praegu ei ole taolistel võrgustikel aga formaalset või strateegilist osa riiklikus tugisüsteemis ning nad tegutsevad eraldiseisvalt ja toetuseta. Piirkonniti on väga erinevad nii võrgustiku algataja-koordineerija, valdkondlik fookus, eesmärkide selgus, mandaat, kaasatud spetsialistide arv ja erialavaldkonnad, tegevuste sisu, koostöö juriidiline regulatsioon kui ka eelarvemaht.

Sotsiaalministeeriumi soovitusel on luua ühe selge mandaadi ja eesmärkidega koostööüksus (võrgustik) iga kohaliku omavalitsuse territooriumil **ühismõju** loomiseks:

- mille koordineerimise eest vastutab omavalitsus;
- eesmärgiga tõsta piirkonna laste heaolu mõõdetaval viisil ja kindlaksmääratud aja jooksul;
- eri haldusalade spetsialistide koostöö kaudu nii andmete kogumisel ja analüüsil, eesmärkide seadmisel kui laste-perede kaasamisel ja konkreetsete juhtumite lahendamisel;
- koosnedes piirkonnas esmatasandil tegutsevatest spetsialistidest (eelkõige juhtumikorralduses) ja nende juhtidest (eelkõige eesmärkide seadmisel);
- mille koostööpartneriks on riiklik keskne koordinatsiooniüksus, mis on toeks nii lastekaitse juhtumite lahendamisel kui omavalitsuse võimekuse tõstmisel (nt abi arengukavade koostamisel ja ennetuse planeerimisel).

Võrgustikutöö, osapoolte tegevusvaldkonnad ning piirkonda puudutavate teemade üldülevaade on soovitatavalt nähtav ka kogukonnaliikmetele st kajastatud piirkondlikes infokanalites. Õnnestunud algatusi tasub jagada kõigi noortevaldkonna spetsialistidega.

Kajastamisel tuleb järgida rahastaja ettekirjutusi märgistamise/teavitamise/viitamise osas (vt http://www.ank.ee/?p=p_1033&sName=emp-programm-riskilapsed-ja-noored-).

Eesti ANK soovitus- palun printige käesolevad juhendmaterjalid koos lisadega - mugavamad järgida paber kandjal, mahukas e-postis võib info kaduma minna.

Tervikpildi saamiseks soovitame lugeda ka kokkuvõtet kontseptsiooni kõikidest soovitustest, mille leiata käesoleva dokumendi lisast (lisa 1).

Kontseptsiooniga alles töötatakse ja ei ole lõplik aga on oluline teada. Nimetatud info on kindlasti väärtuslik ka KOV-le, mille alusel saab neid motiveerida võtmaks vastutust.

Küsimuste korral kirjutage või helistage julgelt. Lisaks on võimalik meid kaasata kohtumistele, et aidata kaasa töötubade läbiviimisele.

Head ühismõju leidmist 😊!

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

Lisa 1

Tuginedes rahvusvaheliste konventsioonide põhimõtetele, siseriiklikele eesmärkidele ja tänase olukorra kohta teostatud analüüsidele, teevad käesoleva dokumendi koostajad järgnevad soovituselaste, noorte ja perede haldusalade ülese tugisüsteemi edasi arendamiseks.

Soovitus 1. Haldusalade ülese strateegilise infovahetuse, koordinatsiooni ja vastutuse loomine.

- Käesolevale lähtealuste dokumendile valitsuse poolse poliitilise mandaadi andmine ning selle elluviimiseks täpsema tegevuskava loomine, näiteks osana „Laste ja perede arengukavast“ ja riikliku nn „valge raamatuna“.
- Ministeeriumide vahelise töörühma loomine täpsemalt eesmärgistatud ja omavahel seostatud tegevuste koordineerimiseks.
- Esimese sammuna käesoleva dokumendi koostamiseks loodud haldusalade ülese juhtrühma töö edasiarendamine ja formaliseerimine ministeeriumide- ja omavalitsuste esindajatest koosnevaks töörühmaks.
- Võimaluse loomine spetsialistide tööks abivajajate isikustatud andmetega haldusalade üleselt, s.h olemasolevate registrite ühildamine.

Soovitus 2. Eesmärkide ja rahastusotsuste tuginemine andmetele, uuringutele ja analüüsidele.

- Laste, noorte ja perede valdkonna ühtse teadus- ja arendusasutuse loomine või teemaga juba tegelevatele asutustele järjepideva koostöövormi kujundamine.
- Kohaliku omavalitsuse, maakonna ja riigi tasemel eesmärkide seadmine lähtuvalt põhinäitajatest, mis peegeldavad laste heaolu vastavas geograafilises piirkonnas ning on mõõdetavad ja kindlaksmääratud aja jooksul saavutatavad.
- Haldusalade ülene ressurside süsteemne planeerimine (s.h tõhusa ennetustegevuse arvesse võtmine tagajärgede leevendamise kulude säästmise võimalusena).

Soovitus 3. Ennetusalase tegevuse ühtlustamine ja esmatähtsaks seadmine.

- Ennetuse põhimõtetes ja (miinimum)standardites kokku leppimine.
- Ennetuse eesmärkide, täpsemate sihtrühmade, geograafilise jaotuse, mõju saavutamiseks minimaalselt vajalike mahtude ja kasutatavate meetodite kooskõlastamine.
- Riiklik (koordinatsiooni) toetus kohalikule tasandile vajalikus mahus kvaliteetse ennetustegevuse teostamiseks ja mõjususe hindamiseks.

- Vabaühenduste poolt teostatavate ennetustegevuste ja rahastuse ühtlustamine ning tegevuste mõjususe hindamise toetamine

Soovitus 4. Kohalike võrgustike tõhusam rakendamine.

- Täpsustada kohaliku omavalitsuse rolli seoses laste heaolu tagamisega, sealhulgas:
- esmatasandil ennetusega tegeleva laste, noorte ja peredega töötavate spetsialistide võrgustiku moodustamine ja koordineerimine või olemasolevatesse spetsialistide võrgustikesse esmatasandi ennetusteemade liitmine;
- võrgustiku koordinaatori ja keskse juhtumikorraldaja määramine;
- kohalikul tasandil teenuste miinimumloetelu ja kvaliteedistandardite kehtestamine ning vastava järelevalve täpsustamine.
- Pakkuda kohalike võrgustike arendamiseks riigi poolt nii rahalist kui mitterahalist tuge.

Soovitus 5. Toe pakkumine spetsialistidele pädevuste arendamiseks ja tegutsemispõhimõtete ühtlustamiseks.

- Laste heaolu tagamist puudutavate regulatsioonide täpsustamine eri haldusalade töötajate igapäevatöö vaatenurgast.
- Juhendite ja koolituste keskne, süsteemne ja järjepidev väljaarendamine ning pakkumine.
- Aastaste plaaniliste koolitusprogrammide kujundamine viisil, et nendes osaleksid mitmete erialade spetsialistid üheskoos nii haldusala siseselt kui ka koos teiste haldusalade spetsialistidega.
- Lühiajaliste töövarju- ja praktikaprogrammide korraldamine eri haldusalade spetsialistide vahetamiseks ja üksteise töö tundma õppimiseks.

Soovitus 6. Regionaalsete pädevus- ja koordinatsiooniüksuste loomine.

- Mitterahalise toe pakkumine kohalike võrgustike arendamiseks (nii eestvedamis- kui erialase suutlikkuse tõstmine näol).
- Mõjusate teenuste omavalitsustele kättesaadavaks muutmine (s.h eelkõige tõenduspõhiste programmide arendamise, testimise ja laiendamise koordineerimine).
- Andmete kogumise vormide, näidisküsimustike loomine ja soovitude andmine aitamaks kohalikke võrgustikke nende töö kavandamiseks ja korraldamiseks tarvilike andmete kogumise ning analüüsiga.